

نقش منبع خبری در اقناع افراد با تعدیل کنندگی نگرش به منبع خبری، جنسیت و عزت نفس

*حامد احمدی^۱, حمید پورشریفی^۲

۱. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه تبریز، ۲. استادیار گروه روانشناسی دانشگاه تبریز

(تاریخ وصول: ۹۱/۳/۲ - تاریخ پذیرش: ۹۱/۸/۷)

The Role of News source on Individuals Persuasion with Moderation of Attitude to News source, Gender and Self-esteem

*Hamed Ahmadi¹, Hamid Poorsharifi²

1. M. A in Psychology of Tabriz University, 2. Assistant Professor in Psychology of Tabriz University

(Received: Nov. 13, 2012 - Accepted: Feb. 03, 2013)

چکیده

Introduction: This study was performed to determine the role of news source on Individuals' Persuasion with Moderation of Attitude to News source, and Self-esteem. **Method:** The statistical population of this study included all sophomore and junior B.A students who were studying in Tabriz University from 2011-2012. Through multi-stage cluster random sampling, 4 faculties were selected, then two classes in each faculty were selected by the same way, i.e. totally 307 individuals participated in this study. The Rosenberg Self-Esteem scale and an attitude questionnaire were accomplished in each class. After all the participants answered the questionnaire about attitude on news source, the researcher asked them to watch a video which had two different versions with different logos but the same content and was made by the researchers. Then participants were asked to do the second questionnaire on persuasion. **Finding:** Chi Square test results indicated that news sources did have difference with each other in persuasion rate. Also, Self-Esteem rate is effective in persuasion rate so that individuals with low self-esteem show higher persuasion rate. **Conclusions:** The results show that those who had positive attitude to the news source had higher persuasion rate while the opposite case had lower one. In addition, the research results represented that persuasion rate is different in both genders and females are persuaded more than males.

Keywords: Persuasion, Attitude to News Source, Self-Esteem.

واژگان کلیدی: اقناع، نگرش به منبع خبری، عزت نفس.

مقدمه

عرضه می‌شود و (4) مخاطب (بومایستر، 2008 و بوردن، 2008).

با توجه به ادبیات پژوهش می‌توان عوامل مختلفی را در ارتباط با اقناع نام برد. از جمله مهم‌ترین این عوامل نگرش¹⁰ و عزت نفس¹¹ است که بیش از سایر عوامل مورد توجه قرار گرفته‌اند. نگرش، ارزیابی مثبت یا منفی از یک چیز (فرانزوی¹²، 1385) است. گوردون آپورت¹³ نگرش را چنین تعریف می‌کند « نوعی حالت آمادگی ذهنی که از طریق تجربه سازماندهی شده است و تأثیر پویا و جهت‌داری بر پاسخ‌های افراد به تمامی اشیا و موقعیت‌های مربوط به آن می‌گذارد» (بوردن، 2008). عزت نفس را می‌توان نگرش فرد در مورد خودش یا میزان ارزشی که شخص برای خود قائل است (فرانزوی، 1385). همچنین جهت‌گیری مثبت یا منفی فرد به خودش دانست (روزنبرگ¹⁴، 1979).

بررسی نقش غیر قابل انکار رسانه‌ها و در رأس آنها تلویزیون بر اقناع مخاطبینش و به تبع آن تأثیر بر نگرش ایشان یکی از موضوعات مهمی است که متأسفانه جای خالی آن در میان پژوهش‌های داخلی مشهود است، از این رو پژوهش حاضر با بررسی نقش منابع مختلف خبری انجام شد و هدف آن « تعیین نقش منبع خبری در اقناع افراد با تتعديل کنندگی عزت نفس و نگرش به منبع خبری » بود.

یکی از اولین برنامه‌های پژوهشی در زمینه اقناع توسط کارل هاولند در هنگام جنگ جهانی دوم تهیه شد (مک گوایر¹⁵، 1999). هاولند در این برنامه با روانشناسان اجتماعی دیگری مثل جانیس، کلی، کلمن و شریف¹⁶ همکاری می‌کرد (هاولند، جانیس و کلی، 1953 به نقل از مک گوایر، 1999) که منجر به شکل‌گیری نظریه اعتبار منبع¹⁷ شد. این پژوهشگران

خبرار رسانه‌ها¹ به ویژه تلویزیون همواره منبع مهمی برای دریافت اطلاعات از سوی مخاطبان در سراسر جهان بوده است. در دنیای رسانه‌ها تعداد مخاطبین و تحت تأثیر قرار دادن آنها موضوع مهمی است و سال‌هاست که طراحان و برنامه‌ریزان رسانه‌ها با توجه به این موضوع برنامه‌ریزی می‌کنند. همه انسان‌ها با توصل به ابزارهای مختلف سعی در نفوذ در مخاطبان خود و اقناع² آنها دارند (بومایستر³، 2008). رسانه موضوع مناسبی برای پژوهش و بررسی نقش آن در اقناع مخاطبین است، خصوصاً در کشور ایران که گستردگی تلویزیون به خصوص در زمینه دریافت اخبار و اطلاعات بر دیگر منابع غالب است.

اقناع را نوعی از نفوذ اجتماعی می‌دانند که شامل تغییر افکار، نگرش‌ها یا رفتارها با استفاده از استدلال‌های منطقی و احساسی برای واداشتن افراد به انطباق با حالت دیگر است (بوردن⁴، 2008 و ارونсон⁵، 1386). اغلب پژوهش‌ها به قدرت اقناع رسانه‌ها و در عین حال تلاش این رسانه‌ها در مقاudosازی مخاطبین و ایجاد نگرش و یا تغییر نگرش اذعان کرده‌اند (ارونسن، 1386، تانکارد⁶، 1381 و کریمی، 1387). اقناع را شاید بتوان فراگیرترین نوع نفوذ اجتماعی نامید (بومایستر، 2008). اصطلاح اقناع توسط کارل هاولند⁷ روان‌شناس اجتماعی دانشگاه ییل⁸ نام‌گذاری شد. وی بعدها براساس پژوهش‌هایش در حوزه ارتباطات و اقناع موضوع « چه کسی، چه چیزی، به چه کسی گفت؟⁹ را مطرح نمود. بر بر همین اساس گروه دانشگاه ییل چهار عنصر را که در بیشتر موقعیت‌های اقتصادی دخالت دارند مشخص کرده‌اند. این عناصر عبارتند از: (1) منبع، (2) پیام، (3) زمینه‌ای که پیام در آن

10. Attitude

11. Self-esteem

12. Franzoi

13. Alport

14. Rosenberg

15. McGuire

16. Janis, Kelley, Kolman & Sharif

17. Source Credibility

1. Media

2. Persuasion

3. Baumeister

4. Borden

5. Aronson

6. Tankard

7. Carl Hovland

8. Yale

9. Who says what to whom

جنوبی بسیار قوی است و در روسیه به واسطه دولتی بودن این رسانه غیر قابل اعتماد ارزیابی می‌شود (فررو^{۱۰}، ۲۰۰۱). منبع خبری به واسطه ارائه خبر در صدد اقناع مخاطبین است و از این طریق خواهان ایجاد نگرش جدید و یا تغییر نگرش‌های موجود است. افراد در برایر منابع خبری معتبر و حرفه‌ای قابلیت اقناع بالایی از خود نشان می‌دهند تا در برایر منابعی که آن‌ها را نمی‌شناسند و یا به آن‌ها اعتماد ندارند (تورمالا کلارکسون و پتی^{۱۱}، ۲۰۰۶). نگرش مثبت به یک پدیده، قدرت اقناع آن پدیده را افزایش می‌دهد (بارسالو^{۱۲}، ۱۹۹۹؛ نیدنثال^{۱۳}، ۲۰۰۷؛ کاتچیپو، پریستر و برنسن^{۱۴}، ۱۹۹۳؛ پتی و برینیول^{۱۵}، ۲۰۰۸).

از نظر ارونsson (۱۳۸۶) عزت نفس به عنوان یک متغیر مهم، وابستگی کاملی با قابلیت مقاعد شدن دارد. بسیاری از پژوهشگران توجه خود را به بررسی تأثیر صفات شخصیتی بر اقناع معطوف ساختند. بسیاری از پژوهش‌ها حول متغیر شخصیتی عزت نفس به عنوان ویژگی مخاطب، متمرکز شد (مثل: گرگن و بوئر^{۱۶}، ۱۹۶۷؛ مایل^{۱۷}، ۱۹۷۷؛ مک گواربر، ۱۹۶۸، ۱۹۶۹؛ رودس و وود^{۱۸}، ۱۹۹۲). برخی از این پژوهش‌ها به این نتیجه رسیدند که ارتباط بین عزت نفس و اقناع معکوس است؛ یعنی عزت نفس پایین میزان اقناع شدن فرد را افزایش می‌دهد و بر عکس، منطق این ارتباط منفی این است که افراد دارای عزت نفس پایین معتقدند که بیشتر مردم نسبت به آن‌ها صلاحیت بیشتری دارند (ساناکتکین و سونار^{۱۹}، ۲۰۰۸؛ باوئر، ۱۹۷۰ به نقل از کریمی، ۱۳۸۷؛ بروکنر^{۲۰}، ۱۹۸۸؛ شروگر و سورمن^{۲۱}، ۱۹۷۷).

در جریان پژوهشی از دانشجویان خواستند مقاله‌ای را بخوانند که مطرح می‌کرد ساخت زیردریایی‌های هسته‌ای امکان‌پذیر و مطمئن هستند (در آن زمان هنوز چنین چیزی ساخته نشده بود). به عده‌ای از خوانندگان گفتند نویسنده این مقاله اپنهایمر^۱، فیزیکدان مشهور آمریکایی است و به گروه دیگر نیز گفته شده بود منع این مقاله روزنامه پراودا^۲ ارگان خبری اتحاد جماهیر شوروی است. فرض پژوهشگران این بود که در دوران جنگ سرد، اپنهایمر از نظر یک آمریکایی منبع بسیار معتبری بود و پراودا منع کم اعتباری، چنانچه آن‌ها انتظار داشتند خوانندگانی که مؤلف مقاله را اپنهایمر تصور می‌کردند میزان اقناع بیشتری نسبت به کسانی که آن را نوشته‌ی پراودا می‌دانستند نشان می‌دادند.

ادیبات پژوهش نشان‌دهنده بررسی گستره‌ده این امر با توجه به اعتبار شبکه‌های مختلف خبری از جمله شبکه‌ای همچون BBC است (جابر و بومان^۳، ۲۰۱۱؛ گابر، سیمور و توماس^۴، ۲۰۰۹؛ جانسون و فهمی^۵، ۲۰۰۸؛ بارخو^۶، ۲۰۰۷ و رامپال و آدامز^۷، ۱۹۹۰). اما مشکل عمدۀ در این میان این است که هم مسائل روش‌شناسی و هم نظری مانع پژوهش بر روی اثرات رسانه اقناعی شده است. مشکل عمدۀ دیگر نبود نظریه است (فرانز و ریدوت^۸، ۲۰۰۷). نظر عمومی جدید این این است که اثرات رسانه تصادفی و مشروط است: اثرات ممکن است شدید باشد اما تنها در برخی ساعت‌ها و بر روی برخی افراد (لیگلی^۹، ۲۰۰۴). شواهدی وجود دارد که موقعیت موقعیت هر رسانه در کشورهای مختلف، متفاوت است. در مقایسه با تأثیر دیگر منابع، جایگاه تلویزیون در آلمان نسبت به ایالات متحده و فرانسه بسیار ضعیفتر است. در آفریقای

-
- 10. Ferro
 - 11. Tormala, Clarkson & Petty
 - 12. Barsalou
 - 13. Niedenthal
 - 14. Cacioppo, Priester & Berntson
 - 15. Briñol
 - 16. Gergen & Bauer
 - 17. Maile
 - 18. Rhodes & Wood
 - 19. Sanaktekin & Sunar
 - 20. Brockner
 - 21. Shrauger & Sorman

-
- 1. Oppenheimer
 - 2. Pravda
 - 3. Jaber & Baumann
 - 4. Gaber, Seymour & Thomas
 - 5. Johnson & Fahmy
 - 6. Barkho
 - 7. Rampal & Adams
 - 8. Franz & Ridout
 - 9. Leighley

روزنبرگ به همراه پرسشنامه نگرش توزیع گردید. پس از آن که تمامی شرکت کنندگان به پرسشنامه‌های عزت نفس و نگرش به منبع خبری پاسخ دادند، از آن‌ها خواسته شد تا به فیلمی که از یک شبکه‌های خبری ضبط شده بود توجه کنند. این فیلم در دو نسخه با آرم‌های متفاوت یک بار با آرم شبکه بی‌بی‌سی فارسی و بار دیگر با آرم بخش خبری بیست و سی ساخته شده بود. پژوهشگر قبل از اجرای پژوهش در هر کلاس، به تصادف فیلمی را که قرار بود پخش کند انتخاب می‌کرد. به طوری که برای ۱۵۵ نفر (۵۰/۵٪) فیلم الف (BBC) و برای ۱۵۲ نفر (۴۹/۵٪) فیلم ب (۲۰:۳۰) نمایش داده شد. پس از مشاهده فیلم که مدت آن سه دقیقه بود از شرکت کنندگان خواسته شد به پرسشنامه اقناع پاسخ گفته و به همراه پرسشنامه‌های عزت نفس و نگرش تحويل دهنند.

ابزار پژوهش

مقیاس عزت نفس روزنبرگ: این مقیاس توسط روزنبرگ در سال ۱۹۶۵ به منظور ارزیابی عزت نفس طراحی شد که دارای ۱۰ گزاره با مقیاس لیکرتی ۴ درجه است - از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف - در این مقیاس ۵ سؤال (سؤالات ۲، ۵، ۶، ۸، ۹) به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند و دامنه آن از صفر تا ۳۰ است. نمونه اولیه‌ای که مقیاس بر روی آن اجرا شده است ۵۰۲۴ دانشآموز دیپرستانی که از ده مدرسه در نیویورک به طور تصادفی انتخاب شده بودند (برای اطلاعات بیشتر درباره این مقیاس: کراندل^۱، وایلی^۲، ۱۹۷۴). روایی و پایایی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در پژوهش‌های متعدد بررسی شده است. برای مثال در پژوهش روزنبرگ (۱۹۷۹) ضریب تکرارپذیری ۰/۹۲ با پایداری داخلی عالی با مقیاس پذیری ۰/۷۲ برای این مقیاس به دست آمده بود و به طور معناداری با دیگر مقیاس‌های عزت نفس از جمله مقیاس عزت نفس کوپر اسمیت همبستگی داشت. همچنین در پژوهش‌های متعدد داخلی روایی و پایایی این مقیاس نشان داده شده است (رجی و بهلول، ۱۳۸۶؛ علی زاده، فراهانی،

پژوهش حاضر نیز با هدف بررسی تعیین نقش منبع خبری در اقناع افراد با تتعديل کنندگی عزت نفس و نگرش به منبع خبری انجام گرفته، بدین ترتیب که آیا منابع خبری مختلف قدرت اقناعی متفاوتی دارند؟ و آیا عزت نفس و نگرش افراد به منبع خبری، تاثیری در اقناع منبع خبری دارد یا نه؟

روش

این پژوهش به لحاظ هدف از نوع بنیادی و به لحاظ نحوه جمع‌آوری داده‌ها از نوع شبه آزمایشی است. همچنین طرح پژوهشی از نوع پس آزمون دو گروهی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان سال دوم و سوم دوره کارشناسی تشکیل دادند که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ در دانشگاه تبریز مشغول به تحصیل بودند. از جامعه فوق با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشای چند مرحله‌ای، ابتدا از بین دانشکده‌های مختلف چهار دانشکده به تصادف انتخاب شد. سپس از هر یک از دانشکده‌های انتخاب شده دو کلاس درس به صورت تصادفی انتخاب گردید، که در مجموع ۳۰۷ نفر را تشکیل دادند: ۷۸ نفر دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجه، ۷۲ نفر دانشکده دامپزشکی، ۹۱ نفر دانشکده فنی (مکانیک) و ۶۶ نفر دانشکده شیمی. از این میان ۱۳۶ نفر مذکور (۴۴/۳٪) و ۱۷۱ نفر مؤنث (۵۵/۷٪) بودند.

پژوهشگر پس از هماهنگی با اساتید محترم کلاس‌ها به مدت ۱۵ الی بیست دقیقه در هر یک از کلاس‌ها حضور یافته و اقدام به اجرای پژوهش نمود. پژوهشگر قبل از توزیع پرسشنامه‌ها خود را معرفی کرده و هدف پژوهش را افکار سنجی در مورد رسانه‌های خبری ذکر کرد و با تأکید بر این مورد که نیازی به درج مشخصات شخصی نمی‌باشد، ضمن جلب رضایت آن‌ها برای مشارکت در پژوهش از شرکت کنندگان خواست در نهایت صداقت به سوالات پاسخ دهند. در ضمن یادآوری شد که اگر کسی مایل به پاسخگویی نیست می‌تواند از دریافت پرسشنامه خودداری کند که در هیچ یک از کلاس‌ها چنین اتفاقی نیفتاد. سپس پرسشنامه عزت نفس

1. Crandal

2. Wylie

تا ۰/۹۱۵ افزایش یافت. همچنین برای بررسی روایی این پرسشنامه ضمن دریافت نظر متخصصان، از تحلیل عامل استفاده شد. نتایج تحلیل عامل نشان داد که به جزء سؤال همه سؤال‌ها در یک عامل کلی با بار عاملی بالا ۰/۴۰ قرار می‌گیرند. این عامل کلی که در آن ۱۶ سؤال وجود داشت ۴۱ درصد از واریانس مربوط به سازه را تبیین می‌کرد.

پرسشنامه نگرش به منبع خبری: این پرسشنامه که محقق ساخته است عبارت بود از یک جدول که نگرش شرکت کنندگان را به چهار منبع خبری به نامهای شبکه خبر جمهوری اسلامی ایران، بی‌بی‌سی فارسی، اخبار ۲۰:۳۰ و صدای آمریکا با توجه به ملاک‌های اعتبار، قانع‌کنندگی، صداقت و ارزیابی کلی با یک مقیاس لیکرتی ۶ درجه‌ای - از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم - می‌سنجید. پایایی این پرسشنامه با روش ثبات درونی بررسی شد و آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد. همچنین برای بررسی روایی این پرسشنامه از نظر متخصصان استفاده شد. نمره نگرش نیز به خاطر ماهیت مقوله‌ای آن با نقطه برش مثبت یا منفی در نظر گرفته شد.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش علاوه بر استفاده از روش‌های آمار توصیفی (مثل میانگین، انحراف معیار)، از آزمون خی دو، دو متغیره و سه متغیره استفاده شد. آماره‌های توصیفی در جدول ۱ ارائه شده است.

شهرآرای و علیزادگان، ۱۳۸۴). در پژوهش حاضر نیز پایایی با روش ثبات درونی بررسی شد و آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد. نتایج به دست آمده برای عزت نفس در این پژوهش به صورت مقوله‌ای و بالا یا پایین در نظر گرفته شده است.

پرسشنامه اقناع: این پرسشنامه که محقق ساخته است در دو بخش به منظور سنجش نگرش شرکت کنندگان و با توجه به محتوای پیام طراحی شده. بخش اصلی پرسشنامه که در تجزیه و تحلیل آماری به کار رفت با ۱۸ عبارت مرتبط با پیام ضبط شده از شرکت کنندگان می‌خواست نظر خود را در مورد فیلم در یک مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت - از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم - مشخص کنند. در بخش دوم جهت اعتبار سنجی پاسخ شرکت کنندگان سه سؤال قرار داده شد از جمله این که «اسم گوینده چه بود؟»، «شبکه‌ای که فیلم از آن ضبط شده بود، چه نام داشت؟» که اگرچه قرار نبود در تحلیل داده‌ها به کار گرفته شود ولی برای اطمینان خاطر پژوهشگر از پاسخگویی صادقانه و توجه شرکت کنندگان به فیلم حائز اهمیت بود. نمره به دست آمده برای پرسشنامه اقناع به صورت مقوله‌ای و با نقطه برش بالا یا پایین در نظر گرفته شد. پایایی این پرسشنامه با روش ثبات درونی بررسی و آلفای کرونباخ ۰/۹۰۹ به دست آمد. البته پس از حذف دو سؤال که همبستگی پایینی را با نمره کل داشتند آلفای کرونباخ

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد بررسی در پژوهش.

انحراف معیار	میانگین	شاخص‌های آماری	
		متغیرها	
۵/۱۳	۲۰/۰۸	عزت نفس	
۱/۴۲	۳/۳۸	نگرش به BBC	
۱/۶۲	۳/۶۲	نگرش به ۲۰:۳۰	
۱۴/۲۲	۵۸/۹	اقناع	

یافته‌ها

همان‌طور که در جدول 2 مشخص می‌شود، درصد اقناع بالا در BBC (%55/8) بوده و در 20:30 (%44/2) می‌باشد. این بدین معناست که میزان اقناع در BBC بیشتر از 20:30 است و در نتیجه این دو شبکه یا بخش خبری قدرت اقناع متفاوتی دارند.

سؤال یک پژوهش بیان می‌کند که «آیا تأثیر منبع خبری بر اقناع افراد، در افراد با میزان عزت نفس مختلف، متفاوت است؟» برای وارسی این سؤال از آزمون خی دو سه متغیره استفاده شد. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و عزت نفس در جدول 3 ارائه شده است. همچنین مقدار خی دو به دست آمده 5/27 P=0/016 (P<0/05) معنی دار است. می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر منابع خبری مختلف بر اقناع افراد با میزان عزت نفس مختلف، متفاوت است.

برای وارسی این فرضیه پژوهش که بیان می‌کند «منابع خبری مختلف، قدرت اقناع متفاوتی دارند» از آزمون خی دو دو متغیره استفاده شد. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری و قدرت اقناع در جدول 2 ارائه شده است. همچنین مقدار خی دو به دست آمده 3/17 P=0/05 معنی دار است. یعنی منابع خبری مختلف سطح قدرت اقناع متفاوتی دارند.

جدول 2. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری و قدرت اقناع

منبع خبری	اقناع			
	20:30	BBC	تعداد	درصد
%54/4	%45/6			پایین
65	82			بالا
%44/2	%55/8			درصد

جدول 3. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و عزت نفس.

منبع خبری	20:30	BBC	اقناع	عزت نفس	
50	32	تعداد	پایین	پایین	
%61	%39	درصد			
32	43	تعداد	بالا		
%42/7	%57/3	درصد			
37	41	تعداد	پایین	بالا	
%47/4	%52/6	درصد			
33	39	تعداد	بالا		
%45/8	%54/2	درصد			

نفس پایینی داشتند 61% و در افرادی که با همین شرایط در معرض منبع خبری BBC قرار گرفته‌اند 39% است. در عین

همان‌طور که در جدول 3 مشاهده می‌شود اقناع پایین در کسانی که در معرض منبع خبری 20:30 قرار گرفته‌اند و عزت

یک نگرش (مثبت یا منفی) برای هر فرد بود. بدین منظور برای هر یک از این نگرش‌ها برای هر فرد به صورت جداگانه آزمون خی دو اجرا شد. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و نگرش به منبع خبری اول (BBC) در جدول ۴ و فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و نگرش به منبع خبری دوم (20:30) در جدول ۵ ارائه شده است. مقدار خی $P<0/05$ دو به دست آمده برای BBC 3/56 بوده و در سطح $P=0/021$ معنی دار است. مقدار خی دو به دست آمده برای $P=0/003$ (20:30 نیز 8/37 بوده و در سطح $P<0/05$) معنی دار است. براساس این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر منابع خبری مختلف بر اقناع افراد با نگرش مختلف به آن منبع، متفاوت است.

حال افرادی اقناع در آن‌ها بالا بوده و عزت نفس پایینی داشتند در مقابل منبع خبری 42/7 درصد و در مقابل 52/2 BBC درصد نشان دادند. به بیان ساده‌تر یافته‌های این جدول در عین حال که یافته‌های فرضیه پژوهش را مبنی بر میزان اقناع متفاوت منابع خبری مختلف تأیید می‌کند، نشان می‌دهد که میزان عزت نفس نیز در این مسأله تأثیرگذار است، یعنی کسانی که عزت نفس پایین دارند نسبت به کسانی که عزت نفس بالا دارند بیشتر اقناع می‌شوند.

سؤال دوم پژوهش بیان می‌کند که «آیا تأثیر منبع خبری بر اقناع افراد، در افراد با نگرش مختلف، متفاوت است؟». برای وارسی این سوال نیز از آزمون خی دو سه متغیره استفاده شد. برای نگرش به منابع خبری، در مورد هر منبع خبری یک نگرش وجود داشت. بدین معنی که منبع خبری 20:30 دارای یک نگرش (مثبت یا منفی) و منبع خبری BBC نیز دارای

جدول ۴. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و نگرش به منبع خبری اول (BBC).

منبع خبری		نگرش به BBC			
20:30	BBC	تعداد	پایین	اقناع	منفی
43	41	تعداد	پایین	اقناع	منفی
%51/2	%48/8	درصد			
28	32	تعداد	بالا	اقناع	منفی
%46/7	%53/3	درصد			
37	31	تعداد	پایین	اقناع	مثبت
%54/4	%45/6	درصد			
29	46	تعداد	بالا	اقناع	مثبت
%38/7	%61/3	درصد			

منبع خبری 20:30 (%38/7) نشان دادند. به بیان دیگر این یافته‌ها نشان می‌دهد که نگرش افراد به منبع خبری در میزان اقناع ایشان مؤثر است چنانچه افرادی که نگرش مثبت به BBC داشتند توسط این منبع خبری بیشتر و توسط منبع خبری 20:30 کمتر اقناع شدند.

بررسی داده‌های جدول ۴ مشخص می‌کند، افراد با اقناع پایین که نگرش مثبت به BBC داشتند در مواجهه با منبع خبری BBC میزان اقناع (%45/6) کمتری نسبت به منبع خبری 20:30 (%54/4) نشان دادند، این در صورتی است که افراد با اقناع بالا که نگرش مثبتی به BBC داشتند در مواجهه با منبع خبری BBC میزان اقناع (%61/3) بیشتری نسبت به

جدول 5. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و نگرش به منبع خبری دوم (20:30).

منبع خبری		نگرش به 20:30			
20:30	BBC				
36	24	تعداد	پایین	اقناع	منفی
%60/0	%40/0	درصد			
21	41	تعداد	بالا	اقناع	مثبت
%33/9	%66/1	درصد			
51	49	تعداد	پایین	اقناع	مثبت
%51/0	%49/0	درصد			
44	40	تعداد	بالا	اقناع	مثبت
%52/4	%47/6	درصد			

همچنین مقدار خی دو به دست آمده 4/37 بوده و در سطح معنی دار است. می توان نتیجه گرفت که تأثیر منابع خبری مختلف بر اقناع افراد در بین زنان و مردان، متفاوت است.

همان طور که در جدول 6 مشاهده می کنید اقناع پایین در زنانی که در معرض منبع خبری 20:30 قرار گرفته اند 54% و در زنانی که با همین شرایط در معرض منبع خبری BBC قرار گرفته اند 46% است. در عین حال زنانی که اقناع بالا در مقابل منبع خبری 20:30 38/1 درصد و در مقابل BBC 61/9 درصد نشان دادند. به بیان ساده تر یافته های این جدول در عین حال که یافته های فرضیه پژوهش را مبنی بر میزان اقناع متفاوت منابع خبری مختلف تأیید می کند. نشان می دهد که جنسیت نیز در این مسأله تأثیرگذار است، یعنی زنان به نسبت بیشتری از مردان در مقابل منابع خبری مختلف اقناع می شوند. چنان چه در تأیید فرضیه پژوهش نیز نشان داده شد، زنان اقناع بیشتری را در مقابل منبع خبری BBC از خود نشان می دهند.

بررسی داده های جدول 5 مشخص می کند افراد با اقناع پایین که نگرش منفی به 20:30 داشتند در مواجهه با منبع خبری BBC میزان اقناع (%40/0) کمتری نسبت به منبع خبری 20:30 (%60/0) نشان دادند، این در صورتی است که افراد با اقناع بالا که نگرش مثبتی به 20:30 داشتند در مواجهه با منبع خبری BBC میزان اقناع (%66/1) بیشتری نسبت به منبع خبری 20:30 (%33/9) نشان دادند. به بیان دیگر این یافته ها نشان می دهد که نگرش افراد به منبع خبری در میزان اقناع ایشان مؤثر است. چنانچه افرادی که نگرش منفی به 20:30 داشتند توسط این منبع خبری کمتر اقناع شدند و وقتی نگرش منفی به 20:30 داشتند میزان اقناع آنها توسط منبع خبری BBC بالاتر بود.

سؤال سوم پژوهش بیان می کند که «آیا تأثیر منبع خبری بر اقناع افراد در بین زنان و مردان متفاوت است؟». برای وارسی این سوال نیز از آزمون خی دو سه متغیره استفاده شد. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و جنسیت در جدول 6 ارائه شده است.

جدول ۶. فراوانی همزمان و درصدهای مربوط به متغیرهای منابع خبری، قدرت اقناع و جنسیت.

منبع خبری		جنسیت
20:30	BBC	
40	33	پایین بالا
%54/8	%45/2	
33	30	
%52/4	%47/6	
47	40	پایین بالا
%54/0	%46/0	
32	52	
%38/1	%61/9	

نتیجه‌گیری و بحث

زمان پیدایش آن دولتی بوده و هست و این ممکن است نتایج را تحت تأثیر قرار دهد.

با توجه به هاولند و همکاران (1953) هنگامی که افراد به پیام توجه کرده و آن را می‌فهمند برای پذیرش آن اقدام می‌کنند و با توجه به نظریه اعتبار منبع (هاولند، جانیس و کلی، 1953؛ هاولند و وایس^۱، 1951) آن منبعی را که معتبرتر ارزیابی می‌کنند بیشتر می‌پذیرند. پتی و برینیوو (2008) منبع را به عنوان یکی از متغیرهای اقناع بر می‌شمارند و چهار جزء مهم برای آن بیان می‌کنند. این چهار جزء عبارت است از مهارت، صداقت، جذابیت و مشابهت. در پژوهش حاضر اگرچه این چهار جزء در هر دو فیلم کنترل شده است ولی ادراک مخاطب از این چهار جزء با توجه به آرم شبکه شکل می‌گیرد. به نظر می‌رسد اعتبار و مهارت یک شبکه خبری پیش‌بینی کننده خوبی برای میزان اقناع آن شبکه باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در مورد تأثیر عزت نفس بر فرایند اقناع نیز نشان داد که عزت نفس و اقناع یک رابطه معکوس دارند. یعنی هر چه عزت نفس پایین بود میزان اقناع بیشتر بود. این نتیجه همسو با نتایجی بود که ساناتکین و سونار (2008)، بروکنر (1988)، شروگر و سورمن (1977)

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در خصوص قدرت اقناع منابع خبری مختلف نشان داد که میزان اقناع بالا در منبع خبری BBC بالاتر از منبع خبری 20:30 می‌باشد. این نتیجه بیانگر این مسئله است که اولاً منابع خبری قدرت اقناع متفاوتی دارند، دوماً منبع خبری BBC قدرت اقناعی بیشتری نسبت به 20:30 دارد. این بدین معناست که افرادی که BBC را مشاهده نموده‌اند آن را بیشتر اقناع کننده ارزیابی کرده‌اند و طبیعتاً این منبع خبری اعتبار بیشتری نزد نمونه پژوهش داشته است. نتیجه این فرضیه همسو با نتایجی است که جابر و بومان (2011)، گابر، سیمور و توماس (2009)، جانسون و فهمی (2008) و بارخو (2007) در مورد اعتبار و قدرت اقناع BBC گرفته‌اند. اگرچه در پژوهش این پژوهشگران شبکه BBC عربی مدنظر بود. تورمالا و همکاران (2006) اشاره می‌کنند که افراد در برابر منابع خبری معتبر و حرفه‌ای قابلیت اقناع بالایی از خود نشان می‌دهند تا در برابر منابعی که آن‌ها را نمی‌شناسند و یا به آن‌ها اعتماد ندارند و این خود به سادگی وجود تفاوت در اقناع بین منابع مختلف را تأیید می‌کند. فررو (2001) در مطالعه‌ی بین‌المللی خود به این موضوع اشاره می‌کند که جایگاه تلویزیون در روسیه به واسطه دولتی بودن آن بسیار پایین است. در ایران نیز تلویزیون از

نوع نگرش به هر یک از منابع خبری ارائه شده در این پژوهش است. نتایج نشان می‌دهد نمونه پژوهش حاضر نگرش مشتمی به منابع خبری بیگانه مانند BBC دارد و طبیعی است که میزان اقناع بالاتری نیز در برابر این منبع نشان دهد. در عین حال همسو با پژوهش فررو (2001) خاستگاه دولتی منابع خبری داخلی در نگرش مخاطبان بی‌تأثیر نخواهد بود. به نظر می‌رسد نگرش به منبع پیش‌بین مطمئنی از قدرت اقناع آن منبع باشد.

نتایج پژوهش حاکی از تفاوت میزان اقناع بین دو جنس بود، چنانچه زنان نمونه بیشتر از مردان نمونه اقناع شدند. در عین حال اقناع زنان وقتی فیلم 20:30 را تماشا کردند پایین بود ولی زمانی که فیلم BBC را تماشا کردند اقناع بالایی از خود نشان دادند. درحالی که مردان در هر دو مورد نسبت به زنان اقناع پایین‌تری داشتند. پیشینه پژوهش اشاره صریحی به این مسئله ندارد و عمده‌تاً بررسی مسئله تفاوت‌های جنسی در مسئله اقناع در ادبیات پژوهش جایی نداشتند است. به جز چند مورد همچون سانگ پیل و شارون¹ (1994)، برل و ایروینگ² (1998)، رابرتس و گود³ (2010) و شرمان، گانگی و وایت⁴ (2010) که موضوع جنسیت را بیشتر در حوزه روان‌شناسی سلامتی و با توجه به اختلالات خوردن بررسی کرده و نشان داده‌اند که زنان نسبت به پیام‌های رسانه‌ای که عادات غذایی خاصی را تشویق می‌کند اقناعی‌تر هستند. با این حال تبیین این موضوع چندان ساده نیست.

در مجموع، این پژوهش اهمیت توجه به نقش رسانه‌ها را در اقناع افراد روشن ساخت. نتایج این پژوهش توانست برای برخی رویکردها و مدل‌های نظری مرتبط با متغیرهای پژوهش، پشتوانه نظری بیشتری فراهم آورد. در این راستا تفاوت قدرت اقناعی یک شبکه خبری داخلی با شبکه خارجی مشخص شد. همچنین در مورد تفاوت عزت نفس

به آن رسیده بودند. توجیه این ارتباط معکوس به نظر می‌رسد عاملی فردی باشد، این که فرد احساس عدم کفایت می‌کند و در نتیجه راحت‌تر اقناع می‌شود بر خلاف اشاره سانانک‌تکین و سونار (2008) مبنی بر وجود رابطه‌ی U شکل بین این دو متغیر، در پژوهش حاضر مشاهده نشد.

برای تبیین کلی برای رابطه معکوس بین عزت نفس و اقناع می‌توان به این موضوع با استناد به یافته‌های پیشین اشاره کرد که افراد با عزت نفس پایین پیام ارسال شده از سوی منبع را بدون پردازش‌های پیچیده شناختی جذب و آن را می‌پذیرند. با توجه به نتایج سؤال اول افراد با عزت نفس پایین با وجود این که بیشتر اقناع می‌شوند ولی باز هم توسط آن منبعی بیشتر اقناع می‌شوند که به نظر آن‌ها معتبرتر است (یعنی BBC). خود این نتیجه نشانگر این است که اگرچه عزت نفس پایین خود نشانه‌ای برای اقناع بیشتر است ولی در این مورد هم الگوی فرضیه پژوهش صادق می‌باشد.

تأثیر نگرش به منبع خبری نیز با تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که نگرش قبلی در میزان اقناع افراد و به تبع آن میزان اعتبار بخشی افراد به یک منبع مؤثر است. در مورد این پژوهش افرادی که نگرش مثبت به BBC داشتند بیشتر اقناع می‌شوند و زمانی که نگرش منفی به این شبکه داشتند کمتر اقناع می‌شوند، این نتیجه در مورد 20:30 نیز صادق بود. این نتایج نشانگر آن بود که نگرش مثبت به یک منبع قدرت اقناع آن منبع را افزایش می‌دهد.

تورمالا و پتی (2007) استدلال می‌کنند که فرایند اقناع به صورت منفرد از دیگر پیام‌ها یا موضوعات نگرش رخ نمی‌دهد؛ بلکه پیام‌های قبلی مربوط و نامربوط آن را تحت تأثیر قرار می‌دهند. اگرچه اکثر پژوهش‌ها موضوع نگرش را به عنوان یک متغیر وابسته بررسی کرده‌اند ولی در پژوهش‌های بارسالو (1999)، نیدنتال (2007) و کاتچوچیوپو، پریستر و برنسنون (1993) نگرش متغیری است که بر اقناع اثر می‌گذارد، به نحوی که هم راستا با نتایج پژوهش حاضر نگرش مثبت منجر به اقناع بیشتر می‌شود و بر عکس، با این حال نتیجه‌ی جالبی که در مورد این پژوهش حاصل می‌شود

1. Sang-pil & Sharon

2. Berel & Irving

3. Roberts & Good

4. Sherman, Gangi & White

بگیرند. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی تفاوت‌های بین دو جنس را با متغیرهای دقیق‌تری بسنجند.

منابع

- ارونsson، ا. (1386). روان‌شناسی اجتماعی. ترجمه حسین شکرکن. تهران، رشد.
- تانکارد، ج. و سورین، و. (1381). نظریه‌های ارتباطات. ترجمه علیرضا دهقان. تهران: دانشگاه تهران.
- رجبی، غ. و بهلول، ن. (1386). سنجش پایایی و روایی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در دانشجویان سال اول دانشگاه شهید چمران. پژوهش‌های تربیتی و روان‌شناسی، شماره 2.
- علیزاده، ت؛ فراهانی، م.ن؛ شهرآرای، م. و علیزادگان، ش. (1384). رابطه بین عزت نفس و منبع کنترل با استرس ناباروری زنان و مردان نابارور. فصلنامه باروری و ناباروری، شماره 2 ص 194-204.
- فرانزوی، ا.ال. (1385). روان‌شناسی اجتماعی. ترجمه مهرداد فیروزیخت و منصور قنادان. تهران: موسسه فرهنگی رسا.
- کریمی، ی. (1387). روان‌شناسی اجتماعی (نظریه‌ها، مفاهیم و کاربردها). تهران: ارسباران.
- Barsalou, L.W. (1999). Perceptual symbol systems. *Behavioral and Brain Sciences*, 22, 577 - 660.
- Baumeister, R.F. & Bushman, B.J. (2008). *Social psychology & Human nature (brief version)*. New York: Wadsworth.
- Bereli, S.M. (1998). Media and Disturbed Eating: An Analysis of Media Influence and Implications for Prevention. *The Journal of Primary Prevention*, 18, 415-430. and Irving, L.
- Bordens, K.S. & Horowitz, I.A. (2008). *Social psychology (3 ed.)*. Freeload Press.
- Brockner, J. (1988). *Self-esteem at work: Research, theory, and practice*. Lexington, MA: D. C. Heath.

افراد در میزان اقناع نیز نتایج همسو با نتایج دیگر پژوهشگران این حوزه به دست آمد. به طوری که افراد با عزت نفس پایین بیشتر اقناع می‌شوند. همچنین نتایج پژوهش در رابطه با تأثیر نگرش قبلی بر میزان اقناع نیز تأیید شد. بدین معنی که نگرش مثبت یا منفی قبلی به یک منع منجر به میزان اقناع بیشتر یا کمتر توسط آن منع می‌شود. در پژوهش حاضر این نگرش مثبت به BBC بود که منجر به اقناع بیشتر توسط این منع و نگرش منفی به 20:30 باعث اقناع کمتر توسط این منع شد. اگرچه تفاوت بین دو جنس نیز در نتایج پژوهش قابل مشاهده است ولی به نظر می‌رسد پایه نظری نداشته باشد.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به نوع نمونه و ابزار جمع‌آوری داده‌ها اشاره کرد؛ همچنین موضوع انتخاب شده برای فیلم پژوهش و منابع خبری انتخاب شده نیز از جمله محدودیت‌ها هستند؛ هرچند که در پژوهش حاضر برای دستیابی به پاسخ‌های صادقانه از روش بی‌نام کردن پرسشنامه‌ها استفاده شد، با این وجود احتمال دارد برخی دانشجویان بنا به ملاحظاتی نسبت به ارائه پاسخ‌های محافظه‌کارانه و مطلوب اقدام نموده باشند، به علاوه در پژوهش حاضر دو ابزار اصلی پژوهش مؤلف ساخته و پیش از این در پژوهش دیگری مورد استفاده قرار نگرفته بود. اگرچه هر دو ابزار از لحاظ روایی و پایایی نتایج قابل قبولی به دست دادند اما با این همه ممکن است نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار داده باشد.

برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود موضوع خوابگاهی و یا غیر خوابگاهی بودن دانشجویان به دلیل عدم دسترسی به شبکه‌های ماهواره‌ای مدد نظر قرار گیرد. همچنین پژوهش‌های آتی می‌توانند مقاطع مختلف تحصیلی و قشرهای مختلف جامعه را نیز دربرگیرند. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی موضوعاتی با بار هیجانی را مدد نظر داده و در همین رابطه سایر اجزای نگرش نیز در نظر گرفته شود، پژوهش‌های آتی می‌توانند منابع خبری بیشتری را بررسی کرده و منابع خبری مشابه و همگون‌تری را برای مقایسه با یکدیگر در نظر

- Cacioppo, J.; Priester, J. & Berntson, G. (1993). Rudimentary determinants of attitudes: II. Arm flexion and extension have differential effects on attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 5-17.
- Crandal, R. (1973). The measurement of self-esteem and related constructs, Pp. 80-82 in J.P. Robinson & P.R. Shaver (Eds). *Measures of social psychological attitudes*. Revised edition. Ann Arbor: ISR.
- Ferro, M. (2001). *Media and history: cultural concerns*. In & P. N. J. Smelser, International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences. Elsevier Science Ltd.
- Franz, M. M. & Ridout, T. N. (2007). Does Political Advertising Persuade?. *Political Behavior*, 29, 465-491.
- Gaber, I., Seymour, E. & Thomas, L. (2009). Is the BBC biased? The Corporation and the coverage of the 2006 Israeli–Hezbollah war. *Journalism*, 10, 239-259.
- Gergen, K. J., & Bauer, R. A. (1967). Interactive effects of self-esteem and task difficulty on social conformity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 6(1), 16-22.
- Hovland, C.I.; Janis, I.L., & Kelley, H.H. (1953). *Communication and Persuasion*. New Haven, CT: Yale Universit
- Jaber, M. & Baumann, G. (2011). *The BBC World Service in the Middle East: Claims to*
- Johnson, T. J. & Fahmy, S. (2008). The CNN of the Arab world or a shill for terrorists?: How Support for Press Freedom and Political Ideology Predict. *The International Communication Gazette*, 70, 338-360.
- Leighley, J. E. (2004). *Mass media and politics: A social science perspective*. Houghton Mifflin Company, New York.
- Maile, C. A. (1977). The apparent lack of self-esteem and persuasibility relationships. *The Journal of Psychology*, 96, 123-130.
- McGuire, W. J. (1968). *Personality and susceptibility to social influence*. In E. F. Borgatta & W. W. Lambert (Eds.), *Handbook of Personality Theory and Research* (pp. 1130-1187). Chicago: Rand McNally.
- McGuire, W. J. (1969). *The nature of attitudes and attitude change*. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *Handbook of social psychology* (2nd ed., pp. 136-314). Reading, MA: Addison-Wesley.
- McGuire, W.J. (1999). *Constructing social psychology: Creative and critical processes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Niedenthal, P. (2007). Embodying emotion. *Science*, 316, 1002-1005.
- Petty, R. E. & Briñol, P. (2008). Psychological Processes Underlying Persuasion A Social Psychological Approach. *Diogenes*, 217, 52-67.
- Rampal, K. R. & Adams, W. C. (1990). Credibility of the Asian News Broadcasts of the Voice of America and the British Broadcasting Corporation. *International Communication Gazette* October, 46, 93-111.
- Rhodes, N., & Wood, W. (1992). Self-esteem and intelligence affect influenceability: The mediating role of message reception. *Psychological Bulletin*, 111, 156-171.
- Roberts, A. & Good, E. (2010). Media images and female body dissatisfaction: The moderating effects of the Five-Factor traits. *Eating Behaviors*, 11, 211-216.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the self*. New York: Basic Books.
- Sanaktekin, Ö. H. & Sunar, D. (2008). Persuasion and relational versus personal bases of self-esteem: Does the message need to be one- or two-sided?. *Social Behavior and Personality*, 36, 1315-1332.
- Sang-pil, H. & Sharon, S. (1994). Persuasion and Culture: Advertising Appeals in Individualistic and Collectivistic Societies. *Journal of Experimental Social Psychology*, 30, 326-350.
- Sherman, D. K.; Gangi, C. & White, M. L. (2010). Embodied cognition and health persuasion: Facilitating intention-behavior consistency via motor manipulations. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 461-464.
- Shrauger, J.S. & Sorman, P.B. (1977). Self-evaluations, initial success and failure, and improvement as determinants of persistence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 45, 484-495.
- Tormala, Z.L.; Clarkson, J.J. & Petty, R. E. (2006). Resisting Persuasion by the Skin of One's Teeth: The Hidden Success of Resisted Persuasive Messages. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 423-435.
- Tormala, Z.L. & Petty, R.E. (2007). Contextual contrast and perceived knowledge: Exploring the implications for persuasion. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43, 17-30.
- Wylie, R. C. (1974). *The self-concept*. Revised edition. Lincoln.